

פטרון מערכת דעהו:

נתנדב לע"נ הרה"ח זאב ב"ר משה ע"ה
זו' האה"ח מרת פעריל ב"ר טובי' ע"ה

דעהו

העאת
אלקין אביך
ועבדהו

גליון מיוחד לבחורי חמד • ערוכים מתוך משנתו של כ"ק מרן רבינו שליט"א

גליון קצו - פרשת בהר בחוקותי - שנת תשפ"ג

משנת החסידות

שיעורים בספר התניא פרק ל"ט
שיעור עז - ב (פרשת כי תבא תש"ס)

ביאורים ויסודות מורחבים בתורת מרן הבעש"ט ותלמידיו זיע"א

מסילת ישרים

שיעורי השקפה ומוסר בדרך החסידות

טוב עין

הוא יבורך:

פארגינען יענעם

זיינע הצלחות

מיטן גאנצן הארץ

עמוד ה'

השקיף על

בני אדם:

האדם נברא

להיות ברום

המעלות

והשלימות

א. יפיפית מבני אדם: מעלת האדם הראויה ואופן תיקונו

האדם כולל את כל כוחות הבריאה | זה לעומת זה עשה האלקים' - כנגד כל מדרגה שבקדושה יש גם בסט"א לעומתה | אדם בליעל' - אדם' ודמיון, כנגד אדם' - אדמה לעליון' | בחטא אכילת עץ הדעת באה בנפש האדם תערוכת רע וזוהמת הנחש | תחילת תיקון האבות ע"י בירור נקודה אחת שהיא שורש קדושת ישראל, והיא תמשוך אחריה את שאר החלקים עד שיתקנו כולם | שלימות התיקון לכל נשמות ישראל ע"י משיח - שהוא האדם השלם

ב. יתן לכם רחמים: הרחמנות שיש על האדם שאיננו בדרגתו הראויה

יו"ט של ראש השנה הוא כנגד אדם הראשון | בראש השנה נברא האדם, ובו נזכרת מדרגתו הראשונה | ע"י זכרון זה מתעורר רחמנות גדולה על מצבו כעת | בעקבות חטא עץ הדעת ושאר חטאי הדורות נתמעטה קומת האדם | על האדם שאיננו בדרגתו הנכונה נמשך עליו רחמים גדולים | מחיה מתים ב'רחמים רבים' - כיון שהמיתה איננה אמיתית מציאות האדם | מידתו יעקב אבינו היא אמת, ורחמים - מפני ששורש הרחמנות היא על חסרון האמת

ג. הללוהו בתקע שופר: חזרת האדם לדרגתו הנכונה ע"י קול השופר

השופר מעורר רחמנות על מצב האדם שאינו כבתחילה בראשית היצירה | גנוחי גנה וילולי ילילי' - בכיה גדולה בנשמות ובניצוצות שהודחו ממקומם הראשון | תכלית התשובה לשוב למדרגתו הנכונה כמו לפני שחטא | הבכיה הוא הוראה שנשמת האדם עדיין מקושר לשורשו, וסופו לשוב שמה | ע"י התעוררות רחמים של האדם למטה, מתעורר לעומתו גם רחמים רבים בשמים ממעל ונמתקים בזה הדינים שנגרמו ע"י העוונות | הי"ג מידות של רחמים המתעוררים בימי אלו הם הכנה ליום הזכרון

א.

יפיפית מבני אדם: מעלת האדם הראויה ואופן תיקונו

וה'פרט' הוא כמו ה'כלל' ממש, וכדרך 'אין בכלל אלא מה שבפרט', וממילא הוא אכן דומה לעליון. ואילו האדם בליעל' - שהוא השטן שרו של עשו, הוא 'אדם' לשון 'דמיון', כי הוא אינו אדם האמיתי הדומה באמת לאלקין, אלא רק מדמה את עצמו ומתקף את האדם שבקדושה. וכן נאמר בעשו (בראשית כה, כח) 'כי ציד בפיו' - שהיה צד את אביו ומרמהו בדבריו (רש"י שם בשם חז"ל), כי זהו כל כוחו של הסט"א, שיודע לצוד את הבריות ולפתות אותם, ולרמות אותם לומר כאילו גם בו נמצא האמת, וגם הוא הוא 'אדם' האמיתי שדומה לעליון. אבל באמת אין זה רק דמיון ושקר בעלמא, כי אין בו שום תוכן וחיות של 'אדם' שנברא מרוח פיו יתברך.

והכי נמי בא הנחש הקדמוני לפתות את האדם וחווה אשתו לאכול מהעץ הדעת, ודימה לעיניהם כאילו גם בו ישנם כוחות האדם, ורצה להטעות אותם שיאכלו מעץ הדעת טוב ורע, כדי שיתערב בהם בחינת רע, ויהיו כמותו. כי אכן כל מהותו ומציאותו אינו אלא רע, ואין בו שייכות כלל לדרגת האדם האמיתי - שנאמר בו 'טוב מאד' - אותיות 'אדם', ועל כן ביקש להכניס גם בהם חלק הרע.

האדם כולל את כל הבריאה וכל הכוחות שבה, ולכן הוא בעל בחירה

נתבאר במאמר הקודם (גליון כה) ענין רום ושגב מעלת האדם, תכלית כל היצור, שהוא בריה ויצירה כללית, הכולל בתוכו את כל הבריאה, והיינו שכל הנבראים שישנם בעולם, וכל הכוחות הנמצאים בבריאה, הכל נכלל באדם. ונתבאר שם שמכח זה הוא בעל בחירה, והוא היחיד בדבר זה, שאין שום נברא בעולם מלבד האדם שיהא בכוחו וברשותו לעשות דבר בבחירת עצמו, וזה מכיון שהאדם כולל את כל הכוחות שנבראו בעולם, לכן ביכולתו לעשות הכל, ואינו משועבד ומצומצם להתנהגות מסויימת, ובידו לעשות כל מה שליבו חפץ ומתאוה. ועתה ניכנס יותר ללבן את מהות מדרגת האדם' על נכון.

זה לעומת זה עשה האלקים' - כנגד כל מדרגה שבקדושה יש גם בסט"א לעומתה

והנה כתיב (קהלת ז, יד) 'גם את זה לעומת זה עשה האלקים', כלומר שכנגד כל ענין ומעלה שישנו בצד הקדושה, מתגברת לעומתו הקליפה והסט"א, וכפי גודל המדרגה והחשיבות שתופס

פטרון הגליון - אייר

מוה"ר חנן סיימאן הי"ו

זכות הפצת התורה יעמוד לו ולכל משפחתו

ועיקר תיקון זה נעשה ע"י האבות הק' - שהמה נקראים 'בני אדם', שמכח עבודתם הנשגבה וקדושתם הגדולה, הצליחו להפריד בין הטוב לרע, ותיקנו קצת את חטא אדה"ר, באופן שמכח התחלה זו תוכל להמשיך ולהבנות קדושת ישראל - שהם במדרגת האדם הנכונה, אדם שבקדושה - אתם קרויים 'אדם'

כחטא אכילת עץ הדעת נכנסה בנפש האדם תערובת רע וזוהמת הנחש

ואכן כאשר נכשלו האדם ואשתו באכילת עץ הדעת, נתערבו בהם הרבה חלקי הרע, ונעשתה תערובת גדול של טוב ורע בתוך נפש האדם. וכיון שבקומת אדם הראשון נכללו כל הנשמות שבכל משך הדורות, הרי שבחטא אדם הראשון ובתערובת רע שנתערב בקרבן, נבלעו גם חלקי הרע שבעץ הדעת טוב ורע בכל נשמות ישראל. וזהו ג"כ מה שאמרו חז"ל (בימות קג): 'בשעה שבא נחש על חוה הטיל בה וזוהמא', והיינו שהנחש הכניס וזהמא וטומואה בחוה - שהיא היתה 'אם כל חי', ומעתה נמצאת זוהמא זו בכל הדורות הבאים ממנה. וזוהמת הנחש הוא אותו דבר ממש כמו הרע' שבעץ הדעת, כי שניהם הם ארס וסרחון של הס"מ, שנכנסה בתוך נפש האדם בשעה דקה זו שעומדת כבר.

התחלת התיקון בזה ע"י האבות הקדושים

ומאז ואילך מוטלת על באי עולם העבודה לברר ולתקן את פגמו של אדם הראשון, ולהפריד בין חלקי הטוב והרע שישנם בנפש האדם. ועיקר תיקון זה

שהנקודה הקדושה שלהם - הגנוזה בכל איש ישראל - לא תתבטל לעולם.

נקודה זו תמשיך אחריה שאר כל החלקים, עד שיתקנו כולם בימות המשיח - אדם השלם

ומעתה, מאחר שכבר נבררה איזו נקודה קטנה ושורש דק בבריאה שעומדת כבר במצב של 'תיקון השלם', ואין בה שום תערובת וזוהמת הנחש, הנה ממנה יבנה עוד שלימות וגמר התיקון לכל קומת הבריאה, כי נקודה זו תמשיך אחריה כל שאר החלקים שנפגמו ונפלו אל הקדושה, עד שכולם ישובו ויבואו לשורשם ותיקונם, להיכנס תחת כנפי השכינה. וגמר הברירור בזה יהיה ע"י משיח, שהוא האדם השלם, וכנודע שאד"ם נט' אדם ד'וד מ'שיח, ועליו נאמר (ישעיה נב, ג) 'הנה ישכיל עבדי ירום ונישא וגבה מאד' - אהונון 'אדם', ואמרו ז"ל שתרומם מדרגתו יותר מהאבות הק' (ראה זוה"ק ח"א קפא; נחומא פר' תולדות יד). כי משיח יזכה לשלימות התיקון בדרגת 'אדם' בכל קומתו עוד יותר מהאבות הק', והוא יביא את גמר התיקון הזה לכל נשמות ישראל, שכולם יבואו ויעלו אל תכלית שלימותם וסוף תיקונם.

ראשית התיקון ע"י ברירור נקודה אחת שטהורה לגמרי מן הרע - וזהו שורש קדושת ישראל

ואופן התיקון שנעשה ע"י האבות הק' בזה היה, כי הם ברירור נקודה קדושה אחת בלבד שכולה טוב, והיא טהורה ונקייה לגמרי מזהומת הנחש ואין בה שום תערובת רע. ונקודה דקה זו שעומדת כבר בשלימות מדרגת האדם, וכמו שיהא בתיקון השלם בימות המשיח כשיתוקן חטא אדה"ר לגמרי, היא שורש נפשות ישראל - שנקודת עצמיותם כולה טוב. ובנקודה זו כבר לא שייך שיתערב בה שום רע, כי על זה כרת הקב"ה ברית עם האבות הק',

ב.

יתן לכם רחמים: הרחמנות שיש על האדם שאיננו בדרגתו הראויה

ולמעשה איננה עומדת כלל במדרגתה הנכונה. ולא די בזה, אלא שכבר אפילו אינה יודעת ואינה זוכרת כלל מהי עצם מעלתה, ובאיזה מדרגה נעלה העמידה הקב"ה.

השוטה אינו מרגיש כלל החסרון שבו, אך הוא נמצא בצרה גדולה

ואע"פ שלעיני העולם החיצוני ובני אדם הגשמיים אין זה נראה כל כך כרחמנות וצער, כיון שאין מרגישים שחסר להם כלום, מ"מ לאמיתת הדברים הרי זה רחמנות גדולה ועצומה. ויש לדמות זה לאדם שאינו שפוי כל כך בדעתו, ואין חכמתו מגיעה לחכמת בני אדם, ואילו הוא כשלעצמו מרוב טמטומו אינו מרגיש כלום מזה, ואין הוא יודע כלל שחסר לו איזה דבר. וממילא היה אפשר לחשוב שבאמת אכן אין רחמנות נופלת עליו, שהרי אין הוא מכיר בחסרונו, ואין לו שום צער ועגמת נפש מזה. אבל בוודאי לאמיתו של דבר הרי הרחמנות גדולה כפולה ומכופלת עליו, שהרי לא זכה כלל להגיע לגדר המין האנושי ולהיות בר דעת שלם, ומה שהוא בעצמו אינו חש ומרגיש זאת, איננו גורע מגודל החסרון והצרה הסובבת אותו.

אדם שאינו עומד בדרגתו האמיתית, יש עליו רחמים גדולים ביותר

והכי נמי הוא בעינינו, שמה שאין האדם עומד בדרגתו הנכונה כפי שנברא, הרי זה גורם באמת צער ויגון נורא, וגם אם הוא בעצמו אינו מרגיש כלום מזה, מכל מקום זהו האמת. ואדרבה, אם חסרה לו עצם הידיעה בזה, אזי הרחמנות עליו הוא עוד יותר גדולה, כיון שאין הוא יודע כלל שחסר לו איזה דבר. כי שורש מדת הרחמנות הוא, שהיא חלה על מציאות שלא זכתה להגיע לאמיתת מדרגתה, ואינה עומדת במצבה האמיתית ובדרגתה הנכונה כפי שהיתה צריכה להיות.

מחיה מתים ב'רחמים רבים' - כיון שהמיתה איננה אמיתית מציאות האדם

ועל זה נאמר 'מחיה מתים ברחמים רבים', כלומר שמה שעתידי הקב"ה להחיות את המתים שכבר מתו, נמשך ובא מגודל מידת רחמנותו יתברך - 'רחמים רבים'. ולכאורה אין הדבר מובן כל כך, איזה רחמנות ישנה על המת, שהרי המתים אינם יודעים מאומה (ע"פ קהלת ט, ה), ואין להם הכרה כלל במה שהם מתים

של אדם הראשון היה מכהה גלגל חמה, קלסתר פניו על אחת כמה וכמה, ונמצא שאפילו נשמות כאלו שמקור שורשם היא בעקב האדם - מקום הפחות שבאדם, מכל מקום היו הם מכהים את גלגל חמה בגודל אורם ומעלתם, ואילו לאחר חטא עץ הדעת כבר אינם עומדים כלל במדרגה נעלה זו.

ע"י החטאים שבמשך הדורות נתרבו עוד כמה ירידות למדרגת האדם

ואם לא היתה די בירידה זו שלאחר חטא עץ הדעת, הרי ע"י חטאי הדורות ניתוספו עוד כמה וכמה ירידות ונפילות לדרגת האדם. כי הנה בדור אנוש כשהתחילו הבריות לעבוד עבודה זרה, ושכחו את אלקיהם, נתמעט עוד שיעור קומת האדם, וכמו שרואים שנתמעטו אריכות ימיהם בכמות - אשר זה מורה ודאי גם על מיעוט מדרגתם ברוחניות כנודע (ואכמה"ב). וע"י חטאי דור המבול ירדה עוד מדרגת האדם ממה שהיתה מקודם, וכמו כן בשעת חורבן הבית היתה נפילה גדולה אל מעלת האדם וכו'. עד שמדרגת האדם שאנו מכירים לעת עתה, היא יורדה ופחותה מאד ממה שהיתה בשעה שנברא האדם בראשית היצירה.

ביום הזכרון נעשה זכירה לאמיתת מדרגת האדם, ונתעורר מזה רחמנות גדולה עליו

והנה בבוא יום בריאת האדם, יום הזכרון הזה, נתעורר זכרון לגודל מעלת האדם, שעמד בה בשעה שנברא. כי לאחר שנפל האדם ממדרגתו, גדלה בו השכחה, עד שכבר אין הוא זוכר כלל מהי עצם מדרגתו, ולאיוזה דרגה נעלה יכול - וצריך - הוא לבוא ולהגיע, וכבר נשכח הימנו מהי אכן מדרגת החלק אלוך ממעל, ומהי תכליתו הנרצית באמת עלי אדמות. ובכל ראש השנה נעשה התעוררות לדרגת האדם הנכונה, שאליה היתה הכוונה והרצון העליון בעת אמירת 'נעשה אדם'.

והנה בעת שנזכרת למעלה אמיתת דרגת האדם ביום הזכרון, והאדם משיג ויודע היאך היה הוא צריך להיות באמת, ומאידך רואה איך הוא מרוחק מאוד ממדרגה זו, ומרגיש בעצמו מאיזה 'איגרא רמה' נפל לתוך 'בירא עמיקתא', אזי מתעוררים עליו למעלה רחמים גדולים, והם מעוררים גם אצלו למטה בכיה ויללה. כי אכן רחמנות גדולה הוא על הנשמה, ברתא דמלכא, שנחצבה מכסא הכבוד, ובאה כאן לעולם השפל לגור בארץ ערבה,

שלושה רגלים כנגד שלושת האבות הק', ור"ה כנגד אדה"ר

הנה נודע מה שכתב הטור (או"ח סי ת"ז), כי שלושת הרגלים הם כנגד האבות הק', פסח הוא כנגד אברהם דכתיב (בראשית יח, ו) 'לושי ועשי עוגות', ואותו היום פסח היה. שבועות כנגד יצחק, שתקיעת שופר של מתן תורה היה בשופר מאליו של יצחק (פרקי דר"א פל"א). סוכות כנגד יעקב דכתיב (שם לג, יז) 'ולמקנהו עשה סוכות', ע"כ. ועל דרך זו איתא בספספ"ק, שיו"ט של ראש השנה מכוון כנגד אדם הראשון - שנברא ביום הזה, וכמו שאומרים 'זה היום תחילת מעשיך זכרון ליום ראשון', שפירשוהו חז"ל (ראש השנה כז). על יצירת אדם הראשון שהיתה בראש השנה.

שורש יו"ט של ראש השנה הוא נעלה יותר מכל המועדים

ולפי המבואר לעיל שמדרגת האבות הק' היא רק איזה נקודה קטנה שכבר נבררה ונטהרה מחטא עה"ד, ועומדת בדרגה שקודם החטא, הרי נמצא ששורש יו"ט של ראש השנה הוא עוד נעלה ביותר משאר המועדים, שהרי ביום הזה מאיר דרגת אדם הראשון בעצמו, כפי שעמד בה לפני שחטא.

ביום ברוא האדם נעשה זכרון והתעוררות לעצם מדרגתו

וביום הנורא הזה שבו נברא האדם, מתעוררת ונזכרת בכל העולמות אמיתת דרגת האדם, וחוזר להופיע בו מצבו של אדם הראשון כפי שעמד בתחילת הבריאה לפני שחטא. וזכירה זו שלמעלה מעוררת גם דוגמתה למטה בכל נשמות ישראל, שכולם מתעוררים ומרגישים את עצם רום מדרגתם כפי שעמדו בה בשעה שנבראו.

אחר שחטא האדם בעה"ד המעיט הקב"ה את קומתו

כי הרי לאחר שחטא האדם המעיט הקב"ה אותו מגודל מדרגתו שהיה עומד בה (כמו שנתבאר במאמר הקודם), וכדברי הגמ' (הגיגה יב). 'אדם הראשון מסוף העולם ועד סופו היה, כיון שסרח הניח הקב"ה ידו עליו ומיעטו, שנאמר (תהלים קלט, ה) וחשת עלי כפף'. ואפילו נשמות הפחותים שהיו בעקב אדה"ר, בכל זאת היתה מדרגתם גדולה מאוד ממה שהם עתה, שהרי אמרו חז"ל (ויק"פ פ"ב, ב; זוה"ק ח"א קמב): 'תפוח עקבו

והנה בעת שנזכרת למעלה אמיתת דרגת האדם, והאדם משיג ויודע היאך היה הוא צריך להיות באמת, ומאידך רואה איך הוא מרוחק מאוד ממדרגה זו, ומרגיש בעצמו מאיזה 'איגרא רמה' נפל לתוך 'בירא עמיקתא', אזי מתעוררים עליו למעלה רחמים גדולים, והם מעוררים גם אצלו למטה בכיה ויללה. כי אכן רחמנות גדולה הוא על הנשמה, שנחצבה מכסא הכבוד, ובאה כאן לעולם השפל לגור בארץ ערבה, ולמעשה איננה עומדת כלל במדרגתה הנכונה

ונאבד מהם ענין החיים, וא"כ מהו גודל ה'רחמים רבים', וכי איזו רחמנות ישנה על הבשר המת. (ואף שבוודאי ישנה הקיסטא דחיותא הנשאת בתוך הגוף שאכן מרגשת ויודעת מזה, הנה החלק הזה אכן איננו מת, ולא עליו היא הרחמנות).

אלא הביאור בזה הוא כאמור, כי מאחר שבאמת בתחילת הבריאה היה האדם עומד לחיות חיי נצח, ולא היתה המיתה חלה בו כלל, וכל ענין המיתה שאכן נגזרה עליו לא באה אלא מכח חטאו, שאזי נענש הוא בגיורת 'כי עפר אתה ואל עפר תשוב' (בראשית ג, יט), נמצא שהמת שאין לו חיים כמו שהיו לאדם בתחילת היצירה - איננו עומד בדרגתו הנכונה, ואין זה אמיתות מהותו, כי באמת היה עליו לחיות לעד ולנצח נצחים. ועל כן הקב"ה שהוא ה'א-ל אמת', והוא אכן היודע והמרגיש את זה, הוא מתמלא רחמים עליו, ומעורר על המת 'רחמים רבים' להחיותו, כי כאמור זהו שורש ענין הרחמנות, כאשר משהו איננו נמצא באמיתות מדרגתו ומהותו.

יעקב אבינו לא מת, כיון שמידתו אמת - תתן אמת ליעקב

וקשר זה בין ענין 'אמת' ומידת ה'רחמנות', מצינו גם אצל יעקב אבינו. כי נודע שמידתו של יעקב אבינו היא

'אמת', וכמ"ש (מיכה ז, ט) 'תתן אמת ליעקב', ומהאי טעמא אכן אמרו עליו חז"ל (תענית ה'): 'יעקב אבינו לא מת', שהרי כאמור ענין המיתה סותרת מידת האמת, כי אמיתות מדרגת האדם הוא לחיות חיי נצח בלא מיתה, ועל כן יעקב אבינו שזכה למדרגת 'אמת' אכן לא מת. [וזה נרמז בדברי חז"ל הידועים (שבת קד.) 'קושטא קאי', כלומר שמדרגה ומציאות אמיתית היא הנצחיות שבכל דבר, כשאין בו מיתה כלל. ואילו כאשר הדבר עומד להפסק ואיננו נצחי, הוא מכונה בשם 'כזב' - שהוא לשון שקר, וכדרך שנאמר (ישעיה נח, יא) 'וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו', או 'נהרות המכובים'].

יעקב אבינו מרכבה למידת הרחמים - כיון ששורש הרחמנות היא על מי שחטר לו האמת

ומאידך רואים שיעקב אבינו מושיב למידת הרחמים, וכנודע שאברהם אבינו הוא מרכבה למידת החסד, ויצחק אבינו מכוון למידת הגבורה, ויעקב אבינו - שמידתו מידת התפארת - כלול משניהם, והוא אחי רחמים הכלול מחסד וגבורה כנודע (ואכהמ"ב). והטעם ש'אמת' מקושר למידת הרחמים הוא על פי האמור, כי הרחמנות הכי גדולה בעולם היא על מי שלא זכה למדרגת האמת, ואינו עומד בדרגתו האמיתית

ג.

הללוהו בתקע שופר: חזרת האדם לדרגתו הנכונה ע"י קול השופר

קול השופר 'גנוחי גנח וילולי לילי' - מכח התעוררות רחמנות על מצב האדם

והנה הרחמנות המתעוררת בכל ראש השנה על מדרגת האדם, אשר נתמעטה קומתו כמה וכמה פעמים, ומאז כבר אין הוא עומד במדרגתו הנכונה כבשעה שנברא, הוא ענין קול השופר אשר נאמר בו (במדבר כט, א) 'יום תרועה יהיה לכם', ופירושו חז"ל (ראש השנה לג.) 'גנוחי גנח וילולי לילי', כלומר שקול השופר דומה לקול בכיה ויללה. ובמקום אחר נאמר (ויקרא כג, כד) 'זכרון תרועה', ונמצא שהוא בכיה הבאה כאחד עם הזכרון.

כי נפיחת הרוח אל תוך השופר בתקיעה רומזת שחוזר שוב ה'ויפח באפיו נשמת חיים' (בראשית ב, ז), והוא מעמדו של האדם כמו שהיה בנן ערן בראשית יצירתו כאמור, וביום הנשגב הזה נזכרים מאמיתות מדרגת האדם, ומתעוררים רחמים רבים ובכיה גדולה מתוך הגעגועים לשוב ולהגיע אל שלמות מדרגתו ומהותו.

השופר מעורר בכיה גדולה בנשמות ובניצוצות שהודחו ממקומם הראשון

וביותר מזה, כי הנה בעת שנתמעטה קומת האדם ע"י החטאים, אזי נפלו הרבה חלקים וניצוצות הק' השייכים אליו, ונתפזרו בין אומות העולם ובשאר מקומות הנידחים. ובכל ראש השנה, כתקוע שופר בקול, אשר זהו מעין השופר הגדול שיתקע לעתיד, שמכוחו יבוא האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים להשתחוות לה' (ע"פ ישעיה כז, יג), נשמע קול השופר בכל קצוי תבל, ובכל מקום שהודחו שמה נעשה קיבוץ גדול מכל הנשמות והניצוצות האלו, ומתעוררת בהם בכיה גדולה ועצומה ממה שהם רואים את עצמם מרוחקים ביותר מן השלימות, והמה בוכים מרוב געגועים ותשוקה לשוב אל שרשם ותיקונם. וכמו כן מתעורר בכיה בכל אדם מישראל, שבוכה על שפל מצבו, ועל כך שאיננו עומד במעמדו הראשון הראוי לו כימי קדם.

סדר תשר"ת רומז על תחילת יצירת האדם, זמן נפילתו, ותיקונו לעתיד

ולכן עיקר סדר התקיעות נקרא 'תרועה' על שם הבכיה, אלא שמתחילה באה תקיעה פשוטה, להורות

והנכונה שעליו נברא. ועל כן יעקב אבינו שמידתו מידת האמת, הוא מרגיש ביותר את אמיתותה של כל מציאות בעולם, ולכן הוא מעורר רחמים מרובים על מי שלא זכה עדיין לבוא לשלימות אמיתות מציאותו.

בר"ה מזכירים את מדרגת יעקב שזכה לאמיתות מדרגתו כפי שנברא

ואכן מצינו שייכות גדול בין יעקב אבינו לענין ראש השנה, שבו מתגלה אמיתות מדרגת האדם כנ"ל, ואשר לכך מזכירים כמה פעמים בר"ה את ענין מדרגת יעקב אבינו, וכגון מה שאומרים ב'לדוד מזמור' - 'מבקשי פניך יעקב סלה', וכן קודם תקיעת שופר - 'בחר לנו את נחלתנו את גאון יעקב אשר אהב סלה'. כי אכן זכה יעקב אבינו להגיע - בעליוה מדרגה - אל אמיתות שלמות האדם, שעליה נטובה כל מעבודתו בר"ה כאמור, וכמו שאמרו חז"ל (ב"ב נח.) 'שופריה דיעקב אבינו מעין שופריה דאדם הראשון', וכוונת דבריהם בפנימיות היא, שיעקב אבינו נודרך כ"כ עד שזכה להיות במדרגת אדה"ר קודם החטא, ונמצאת בו מעלת שלמות האדם כמו בשעה שנברא. כי הוא אכן מציאות של אמת, וזכה להגיע אל מהותו האמיתית כמו שהיה בתחילת יצירתו. (והדברים ארוכים עוד ואכ"מ).

כל נשמות ישראל לשוב לדרגתם הנכונה והשלימה, וכן כל הניצוצים הק' שלעת עתה המה נידחים מהקדושה, יבואו אז כולם אל מנוחתם ונחלתם, וישונו להשתחוות לפני ה' בהר הקודש בירושלים.

בכל ראש השנה מעורר השטן קטרוג על חידוש הבריאה והאדם - מכח החטאים של ימות השנה

ובזה יבואר על נכון גם ענין המתקת הדינים הנעשה ביום תרועה' ע"י קול השופר והבכיה הנמשכת על ידו. כי הנה בכל ראש השנה כאשר מתחדשת שוב יצירת האדם, בא השטן וכל כת דיליה ומתייצב על ה' לקטרג על בריאת האדם, ואיתו עמו כל החטאים ופועי בני ישראל שנעשו בכל משך השנה, שכולם הם פירות ונבלות מן החטא הראשון של אכילת עץ הדעת, כי כל העוונות נמשכים ממנו, והחטאים האלו מעכבים ומונעים את בריאת האדם על מכונו, וממילא צריכים לשית עצה עמהם כדי שלא יגרמו איהו קלקול ועיכוב בעד חידוש הבריאה והאדם.

ע"י התעוררות רחמים של האדם למטה, מתעורר לעומתו גם רחמים רבים בשמים ממעל

והנה כאשר האדם מעורר בעצמו רחמנות הגדולה על מצבו השפל והירוד, והוא מרחם על נפשו הפרטית, אזי ע"י אתערותא דלתתא איתער כן לעילא, שיתגברו עליו רחמים רבים מלמעלה בשמי מרום, וגורם בזה המתקת הדינים, שהקב"ה יעמוד מכסא דין לישב על כסא רחמים, והיינו שתתחדש בריאת האדם באופן של רחמים וחסדים בלא שיצטרכו לזה עונשים ודינים.

ההכנה ליום הזכרון ע"י ה"ג מידות של רחמים המתגלים בחודש אלול

ואכן ההכנה וההקדמה לימים הנוראים היא בחודש אלול, ונודע שבימי רצון אלו גילה הקב"ה למשה רבינו את ה"ג מידות של רחמים, שבאו ככפרה על חטא העגל, וע"י התעוררות ה"ג מכילין דרחמי בימי אלול, נתעורר הכה גם בכל אדם לבקש רחמים מלפניו יתברך ביום בריאת האדם על נפשו רוחו ונשמתו, שיזכה לשוב ולהתעלות למעמדו ומדרגתו הנכונה כבתחילה, שהיא שלמות דרגת האדם כפי שעמד בה בראשית היצירה בנן ערן מקדם.

נקודות:

כי הנה בעת שנתמעטה קומת האדם ע"י החטאים, אזי נפלו הרבה חלקים וניצוצות הק' השייכים אליו, ונתפזרו בין אומות העולם ובשאר מקומות הנידחים. ובכל ראש השנה, כתקוע שופר בקול, אשר זהו מעין השופר הגדול שיתקע לעתיד, שמכוחו יבואו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים להשתחוות לה', נשמע קול השופר בכל קצוי תבל, ובכל מקום שהודחו שמה נעשה קיבוץ גדול מכל הנשמות והניצוצות האלו, ומתעוררת בהם בכיה גדולה ועצומה ממה שהם רואים את עצמם מרוחקים ביותר מן השלימות, והמה בוכים מרוב געגועים ותשוקה לשוב אל שרשם ותיקונם

א. אור השמיטה והיובל מזכך את יסוד העפר

וידבר ה' אל משה בהר סיני לאמר (כה, א).
מנין פסוקי הפרשה הוא נ"ז, ויש לרמוז בזה על מצוות שמיטה ויובל המזכרות בפרשה, שכן נ' הוא מנין שנות היובל וז' הם שנות השמיטה. ומספר זה הוא כמנין 'א"ל הו"ה', אשר על שמות הק' אלו נאמר (תהלים קיח, כז) 'א"ל הו"ה יורא לנו, שהם בחי' אור, ולכן 'בהר' הוא בגי' 'אור'. (ויתבאר לקמן אות ב).
והנה בהכאת האורות של שמיטה ויובל זה על זה, הדיינו נ' פעמים ז', הוא בגי' 'עפר'. כי כל ענין שמיטה ויובל הוא לזכך ולהעלות את העפר, ולהאיר את האדמה באור ה' בבחי' 'תאיר ארץ מכבודך'. ולכן שובתים בהם ממלאכת הארץ הגשמית, כדי להעלות את הארץ ולדבקה באור העליון.

ואכן נ"ז הפסוקים כנ"ל הם בגי' 'מזבח', אשר עליו נאמר (שמות כ, טא) מזבח אדמה תעשה לי, כי ענין השמוה"ק 'א"ל הו"ה' המאירים, הם להאיר את האדמה ויסוד העפר. וענין המזבח שעל ידו מזככים ומעלים את בחי' יסוד העפר, הוא לפי שהמזבח הוא מקום מסירות נפש, ועל ידי המסירות נפש מזכך יסוד העפר. [כמו שנתבאר במקו"א באריכות כי יסוד העפר יש בו אחיזה יתירה של הנחש האוכל עפר (בראשית ג, יד), ובה נתפסת טומאתו וזוהמתו ביותר. ולכן נאמר בגיורת המיתה 'כי עפר אתה ואל עפר תשוב' (שם, טז), כי זה נגרם על ידי הנחש האחוז בעפר. וזהו שמצינו בכלי חרס הנעשים מן העפר, שהתורה העידה בהם שאינם יוצאים מידי דופיים לעולם (פסחים ה, ב), כי בהם יש אחיזה יתירה על נשיות הנחש. אכן מובאר בראשונים כי אפילו כלי חרס, אם החזירם לכבשן האש הרי הם נחשבים לפנים חדשות, ונטהרו מטומאתם ויצאו הבליעות האסורות מהם, והיינו כי על ידי אש המזבח נהיה יזכך יסוד העפר עצמו].

ב. הזהירות מן הגזל נוגע בענין קדושת ארץ ישראל

לפי רב השנים תרבה מקנתו ולפי מעט השנים תמעיט מקנתו וגו' ולא תנו איש את עמיתו וגו' (כה, יז-יח).
יש לבאר למה הזהיר הכתוב על איסור אונאה במכירת קרקעות במיוחד בענין מחזירי השדות ביחס למספר השנים אחר היובל, והרי יש כמה וכמה אופנים שבהם צריכים להזהיר מפני אונאה.

אכן הנה היובל הוא ענין יסודי בקדושת ארץ ישראל, ולכן אם אין כל יושבי ארץ ישראל עליה אין היובל נוגע (ערכין לבג), כי היא מצוה התלויה בישיבת ארץ ישראל על ידי כלל ישראל, וכך גם על ידי מצוה זו מתגלית קדושת ארץ ישראל כראוי ואכמ"ל. והנה על ירושת ארץ ישראל על ידי כלל ישראל יש קטרוג של אומות העולם הטוענים 'ליסטים אתם' (רש"י בראשית א, א), ולכן דוקא כאשר באים לעסוק בקדושת היובל שהיא יסוד קדושת ארץ ישראל, יש להזהיר במיוחד מפני האונאה ואחיות הגזל. שלא תהיה שום תפיסה לקטרוגם של אומות העולם. ועל ידי זה יתקיים הכתוב הנאמר בפרשה הבאה (כ, ה) 'וישבתם לבטח בארצכם', שהוא כאשר אין שום אחיזה לקטרוג של 'ליסטים אתם', כי כלל ישראל נהרים ומתרחקים מן הגזל, ואז יושבים לבטח בארץ ישראל מבלי להתיירא מן הקטרוגים.

ואכן חז"ל הזהירו באזהרות מיוחדות שלא לבא לידי חשש גזל באדמת ארץ ישראל, ולכן אמרו (ב"ק ע"ג) כי אסור לגדל בהמה דקה בארץ ישראל, והוא מחשש גזל כי הם רועים בשדות אחרים. ולכאורה אם יש חשש גזל בדבר, למה חששו לו רק בארץ ישראל. אכן חומרא היא שהחמירו חכמים בדבר בארץ ישראל דוקא. כי שלא תהיה אחיזה לקטרוג על כלל ישראל שהם ליסטים ח"ו.

ועל ידי זו הזהירות וההרחקה מן השקר והגזל, יתקיים מאמר הכתוב (תהלים פה, יב) 'אמת מראץ תצמח', שתהיה אחיות אמת לכלל ישראל בארץ ישראל. ועל דרך זה בא מאמר חז"ל (תנבות ש"ט) 'אין אונאה לקרקעות', ובפנימיות הדבר התכוון לעורר בזה שלא תהיה אחיזה לקל' אונאה ושקר בקרקע ארץ ישראל, אלא תהיה ארץ ישראל תפוסה ואחוזה באמת ביד כלל ישראל בלי שום קטרוג.

ג. ברכת הגשמים בשלימות - חיבור גשמיות ורוחניות

אם בחוקותי תלכו וגו' ונתתי גשמיכם בעתם (כו, ג-ד).
יש לכאר את עניינה של ברכה זו, ובפרט בהיותה הברכה הראשונה בסדר הברכות. הנה בפרשת בראשית כתב רש"י (ב, ה ד"ה ט"ז) כי כל עוד שלא נברא האדם, לא היה מי שיזכיר בטובתו של גשמים, עד שבא אדם והתפלל על כך וירדו גשמים. ונמצא כי בריאת האדם היתה עבור התפלה, ובעיקרו על תפלה זו שיתפלל האדם על הגשמים.

וזהו מה שאמרו בגמ' (ברכות כ"ט) אמר רב ביבי בר אבבי כל השנה כולה מתפלל אדם 'הביננו' (פ' תפלה קמ"ח) חוץ מימות הגשמים, עיי"ש טעמו. ועומק הענין הוא שא"א לקצר בבקשת הגשמים, לפי שעיקר יסוד התפלה היא על הגשמים כנ"ל, ולכן א"א לנו למעט ולקצר בתפלה זו. ואכן תפלת הבינו נתקנה עבור הולכי דרכים, אשר הם אינם מרוצים בגשמים שמפריעים להם בדרכם, [וכמו שמצינו בתפלת הכה"ג ביוה"כ שביקש 'ולא תיכנס לפניך תפלת עוברי דרכים' (ויקרא ע"ג)] ולכן אין אומרים תפלה קצרה זו בימות הגשמים, כי אז צריכים להאריך בתפלה שהוא על הגשמים.

אכן ענין התפלה עדיין אינו בתוקנו בזמן הזה, ולכן מעינו בגמ' (שבת י) שהקפיד רבא על רב המונא שהאריך בתפלה, ואמר 'מניחין חיי עולם ועוסקים בחיי שעה'. כי התפלה היא על הצרכים הגשמיים ג"כ, וכמו התפלה הראשונה שהיתה על הגשמים שהם כלל השפעות הגשמיות [כי הגשם מגדל את כל הצמחים שבעולם, ומהו כל בא החיות הגשמיות, והם היום 'חיי שעה']. ואילו התורה היא דבקות בחי"ת המתאחד בדברי תורתו הק', אשר דבקות זו היא 'חיי עולם'. ואע"פ שבודאי יש בתפלה עצמה ג"כ בחי' של דבקות והתקשרות בה', אבל כל עוד שאין העו"ז הגשמי מוקשר בשלימות בעולם הרוחני, אין זה מתגלה בשלימות בענין התפלה הבאה גם על ענייני עו"ז.

והפירוד שיש בין העולם הגשמי לעולם הרוחני, אכן מתגלה בענין הגשמים המשמשים להשפעות גשמיות - באופן שאין הם מקושרים בדוקא עם הרוחניות. אבל על שעת מתן תורה נאמר (תהלים ס"ג, ז) גשם נדבות תניף אלקים, שהיה באותה שעה תנופה ועליה לכל ענין הגשם, כי אז נעשו כל החיי שעה משכן הראוי לקבל בו את התורה ו'חיי עולם', כי בעת מתן תורה נהיתה אחדות בין שמים וארץ כידוע.

ואומות העולם חשבו באותה שעה כי ה' למבול ישב (תהלים כ"ג, י) וזכחים קטנו, לפי שבשעת המבול ירדו גשמים עזים כאלו. כי אילו היו דור המבול זוכים, היו הגשמים ההם גשמי ברכה המורוים על התקשרות העולם הגשמי עם העולם הרוחני. ואכן כך ענה בלעם הרשע לאוה"ע (זכחים שם), ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום (תהלים שם, יא), כי עתה הם גשמים של שלום ואהדות העולמות, כאשר הגשמיות הרוחניות נתאחדו כאחד יחד.

ולכן פתחה התורה את סדר הברכות בברכת הגשמים, כי הנה הקשו כמה ראשונים ומפרשים למה נכתבו בתורה רק יעודים גשמיים, ולא נזכר דבר מן העונג הרוחני הגדול העתיד להיות בעוה"ב למקיימי התורה. אכן לפי המבואר תלוי הכל באופן קבלת והשגת הברכה הראשונה שהיא על הגשמים בעתם. שהרי הגשמים הם ראש השפע הגשמי התלוי בתפלה כנ"ל, וכפי כמה שמקורבים את החיי שעה' להיות כ'חיי עולם', ע"י התפלה המתעלית להיות בבחי' דבקות בה' בבחי' חיי עולם, ואז הוא כמדייקת מתן תורה שהתאחדו בה השמים והארץ, ע"י מתעלים הגשמים להיות ג"כ בבחי' שפע רוחני, ואז מתפרשים כל הברכות באופן שיהו בגשמיות וברוחניות.

וזה הוא מאמר הכתוב, 'אם בחוקותי תלכו' הדיינו שתהיו עומלים בתורה שהוא בחי' חיי עולם, אוי' ונתתי גשמיכם בעתם' באופן הנכון.

ד. עמלים בתורה באהבה ויראה והתקשרות לשורש התורה

אם בחוקותי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אותם (כו, ג).
מפרש רש"י הדיינו 'שתהיו עמלים בתורה'.
ויש לרמוז בזה, דהנה א"י בוו"ק (ח"ב פ"ה) כי התורה יוצאת מן

החכמה ומן הבינה עיי"ש, והנה 'חכמה בינה' הוא בגי' 'עמל', וזה מורה על כך שהתורה צריכה להיות נלמדת בעמל, וכן על זאת שהעמל בתורה מגלה את שורש התורה בחכמה ובינה.

עוד יש לרמוז על שורש התורה בחכמה ובינה בפסוק עצמו, שכן ע"פ פנימיות התורה מכוונה החכמה בשם 'אבא' והבינה בשם 'אמא', והנה ראשי התיבות א"ם 'בחוקותי תלכו ואת הוא 'אבות', ואילו ראשי התיבות מצותי תשמרו ועשיתם אותם הוא 'אמות', הרי רמז על שורשי התורה בחכמה ובינה.

ולעומת זאת, מי שאין לו אב ואם נקרא יתום, וזה רמזו כאן בסופי התיבות א"ם 'בחוקותי תלכו ואת' שהוא אותיות 'יתום', ולרמזו בא שצריכים ללמוד תורה שיש לה שייכות עם השורש, בחי' חכמה ובינה כנ"ל, ולא תהיה התורה 'יתומה' בלי קשר לשורשה [וכמו שנרמזו בלשון חז"ל (ירושלמי שבת פ"ט ה"א) 'כל תורה שאין לה בית אב אינה תורה'].

עוד יש בענין זה, כי האבות של כלל ישראל הם אברהם יצחק ויעקב, אשר הם בחי' העבודה באהבה ויראה - מדות הקודש של אברהם ויצחק [ואילו מדתו של יעקב נחשבת לענין זה רק כלליות של אהבה ויראה, ואינה מדה בפני עצמה כלפי דוד העבודה שעריך להיות באהבה ויראה], וא"ו בוו"ק (ח"ג קכ"ג) שהם כנגד אותיות י' ה' שבעש הו"ה, שהם מכוונים 'אבא ואמא' כנ"ל. ועל כך אמרו חז"ל (תק"ח כ"ה) כי התורה צריכה להילמד באהבה ויראה, שהוא כענין מה שנתבאר לעיל שצריכים להיות 'עמלים' בתורה, לעורר את שורש התורה בחי' 'אבא ואמא'. ואילו מי שלומד בלא החילו ורחימו נקרא בחי' 'יתום', כי הוא ההיפך של המדות אהבה ויראה שהם בחי' האבות, ולכן 'אברהם יצחק' הם בגי' 'יתום', כי הם לעומת בחי' זו.

ועל כך אמר הכתוב אם בחוקותי תלכו וגו' וביארו חז"ל הדיינו 'שתהיו עמלים בתורה', ובאו לומר בזה שצריכים ללמוד את התורה באהבה ויראה, ולהתקשר בשורש התורה כמבואר.

ה. התוכחה באה לגלות את בחי' אין מזל לישראל

אם בחוקותי תלכו (כו, ג).

פרשת בחוקותי היא הפרשה הל"ג בתורה, ויש בה ע"ח פסוקים. ויש לומר בזה, כי ע"ח הוא בגי' 'מולא', והוא בחי' המזל של כלל ישראל, אשר עליו אמרו חז"ל (שבת ק"ט) אין מזל לישראל, וביאר רה"ק המגיד ממעוטרותי ז"ע כי בחי' 'אין' הוא המזל של כלל ישראל. וביאר הדבר בפשטות הוא, כי 'מול' הוא שורש השפעה שאינו תלוי במעשים, ובחי' 'אין' הוא מקום עליון ביותר הנעלה מתפיסת והשגת מעשי בני אדם, ולכן בו נחשבים כולם ל'אין', ומקום עליון זה הוא המזל לישראל, כי שם הוא נקודת עצם ההתקשרות שיש לכל ישראל עם הקב"ה, שהיא התקשרות עצמית שאינה תלויה בבחירה, אלא היא עצם מציאותם ושורש עניינם של כלל ישראל, ומכאן זה נשפעים כל ההשפעות של בני חיי וזמניו לכלל ישראל, ונתבאר באריכות במקו"א.

ומשורש זה בא ענין התוכחה לכלל ישראל, להכריחם שלא על ידי בחירתם ללכת בדרך הטובה. שהוא רק מפני שיש להם שורש הנעלה מן הבחירה, אשר בו הם רוצים בעצם עצמיותם לעשות טוב. ונמצא כי ענין התוכחה הוא לגלות את שורש הטוב שיש לכלל ישראל למעלה מן הבחירה, שהוא בחי' 'אין מזל לישראל' כנ"ל. וזה הוא הרמז במספר הפרשה - שהיא ל"ג, ומנין פסוקיה - שהוא 'מולא', ג'ל מולא' היינו לגלות את ענין המזל לישראל.

וזה נרמז גם בפרשת כי תבא שבה נאמרה ג"כ תוכחה, ומנין פסוקיה היא קכ"ב כמנין ב' פעמים 'אין', היינו ב' פעמים המזל לישראל [כי יש מזל עליון ומזל תחתון, ואכמ"ל]. עוד רמז יש בזה, כי פרשת בחוקותי נקראת לפני חג השבועות, ואילו פרשת כי תבא לפני ראש השנה. והחילוק בגי' בין 'שבועות' (תשפ"ד) ל'ראש השנה' (תתס"א) הוא כמנין 'מולא', כי שבועות הוא זמן מתן תורה, והכל תלוי במזל אפילו ספר תורה שבהיכל' (וזה"ק ח"ג קל"ד), ונתבאר במקו"א כי המלך ישראל הוא מעורר את המזל, ולכן יש לו ספר תורה מיוחד לעצמו, שבו ממשך הוא המזל לישראל, וראש השנה הוא יום המלכות ועל כן 'ראש השנה' בגי' 'שבועות' (בחי' תורה) מולא'.

טוב עין הוא יבורך: פארגינען יענעם זיינע הצלחות מיטן גאנצן הארץ

א. קנאת איש מרעהו: קנאה שטאמט פון א חסרון אינעם 'ערך עצמו'

ער שפירט: איך וויל זיין ווי 'ענער' מוצלח | דער אמת: עס איז נישטא קיין יענער | ער שפירט: אז יענער איז זיין קאנקורענץ אין ישיבה | דער אמת: ענק ארבעטן בכלל נישט אויפן זעלבן פראיעקט | ער שפירט: אז ער איז גארנישט ווערד - אין שאטן פון יענעמ'ס געלונגענקייט | דער אמת: דו האסט נישט קיין אהנונג ווי טייער דו ביסט | דו ביסט אליינס אויף דער וועלט | וואס וועסטו האבן טאמער דו וועסט זיין ווי יענעם - נאך א נומער? | זיי שטאלץ מיט דיין נשמה און אויפגאבע אויף דער וועלט

ב. טוב ה' לכל: דער רבוש"ע גיבט דיר דאס בעסטע וואס איז נאר מעגליך פאר דיר

קנאה שטאמט פון א געפיל 'איך פארפאס עפעס' | דער אמת: דו פארפאסט גארנישט | דער רבוש"ע גיבט דיר דאס מערסטע וואס דייע קליינע קענען פארנעמען | יעדער האט זיך זיין עבר און זיין עתיד | משל: די הענט איז מקנא און וויל אויך אנטון זאקן | עס איז נישט גוט פאר אים | נמשל: יענעמ'ס הצלחה שטימט נישט מיט דיין מוהות | ווען מען איז דאס קונה פארגינט מען יענעם מיטן גאנצן הארץ | שפעטער ווייזט מען אים פון הימל וואו זיין הצלחה שטעקט | דוגמא: אויסגעשטיגן אלס געוואלדיגער 'מוזקה הרבים' אין פעלד פון חינוך

ג. לא המדרש עיקר: דורכן טון 'פעולות' פון פארגינען - רייסט מען אויס די קנאה

מחשבה איז נישט גענוג | עס מוז קומען לידי מעשה | אפילו טאמער מען האלט נאכנישט דארט - דארף מען זיך כאטש אויפפירן אזוי | דו ביסט טאקע נאך יענעם מקנא - אבער דו ווילסט כאטש פטור ווערן דערפון | שמייכל צו יענעם - כאילו דו פארגינסט אים | דאס וועט אויסוועפן דיין קנאה פון הארץ | אין הקב"ה בא בטרונאיא - מען פארלאנגט נישט מער פון וואס דו קענסט | מען וועט דיר געבן א ספעציעלע סייעתא דשמיא | מען וועט דיר געבן א ברכה אין דיין זאך - וועסטו שפירן אז דו האסט נישט וואס מקנא צו זיין יענעם מיט זיין זאך

א.א

קנאת איש מרעהו: קנאה שטאמט פון א חסרון אינעם 'ערך עצמו'

וואס טוט מען אז מען איז יענעם מקנא?!

מען האט אויבן גערעדט (גליון קפה) פון צוויי סארט מחשבות וואס א מענטש קען זיך מתבונן זיין, כדי צו אויסרייסן די קנאה פון זיך: איינס - דער גרויסער שאדן וואס ער וועט האבן דורך קנאה. צוויי - די געמיינהייט און שלעכטקייט פון דער מדה. אבער א מענטש קען נאכאלץ פארגען: "איך פארשטיי טאקע אז קנאה איז א שלעכטע מדה, און איך וועל האבן בלויז שאדן דערפון, אבער וואס זאל איך טון אז יענער איז אזוי מצליח און איך נישט?! עס שטעכט מיר אויס די אויגן צו זען יענעמ'ס הצלחה?! איך בין אים למעשה יא מקנא, וואס זאל איך טון?!"

'טובת עין' איז דער היפוך פון 'קנאה'

עס איז אבער פארהאן נאך א סארט התבוננות, וועלכער באציהט זיך מער צום 'שורש' פון קנאה, וואס דאס פארנעמערט - נישט בלויז פארוואס מען 'טאר' נישט מקנא זיין - נאר אויך פארוואס איך 'האב' נישט וואס צו מקנא זיין. און ווען א מענטש האט דאס גוט ארויס קען ער עוקר זיין פון הארץ די קנאה, און אנשטאט דעם קונה זיין די פארקערטע מדה פון קנאה, וועלכע רופט זיך 'טובת עין' - פארגינען יענעם מיטן גאנצן הארץ.

קנאה איז שייך בלויז ביי 'צוויי'

די מדה פון קנאה איז שייך בלויז ביי 'צוויי' מענטשן, ווייל ווען עס איז דא בלויז איין מענטש - איז נישט שייך קיין קנאה, ווייל וועמען זאל ער מקנא זיין?! בלויז ווען עס איז פארהאן צוויי ברידער אין א שטוב, צוויי בחורים אין א כתר, צוויי סוחרים אין א ביזנעס, וכדומה - און איינער איז מצליח און דער צווייטער איז נישט אזוי מצליח, דעמאלט הייבט זיך אן אויפצובויען א קנאה. אבער ווילאנג ער איז א 'בן יחיד' אין שטוב - וועט ער נישט ליידן אויף קיין קנאה.

יעדער מענטש איז אליינס אויף דער וועלט!

דער אמת פון דער תורה זאגט, אז א איד דארף אנקוקן זיין גאנצע מציאות ווי א 'בן יחיד' פארן רבונו של עולם; ווי חז"ל זאגן (סנהדרין לז): "לפיכך נברא אדם יחיד ללמדו וכו' כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם" - דער רבונו של עולם האט

באשאפן אדם הראשון איינער אליינס אין דער וועלט, נישט ווי אלע בהמות און חיות וועלכע זענען באלד באשאפן געווארן אסאך פון יעדע מין, כדי צו לערנען פאר יעדן מענטש אז ער איז אליינס אויף דער וועלט! עס איז נישטא קיינער אין זיין וועלט! דא דערפאר דארף יעדער מענטש עקסטער זאגן: "בשבילי נברא העולם" - די גאנצע וועלט איז באשאפן געווארן צוליב מיר!

ביים רבוש"ע איז יעדער איד ממש א 'בן יחיד'

אויב חז"ל זאגן, אז א מענטש דארף טראכטן 'בשבילי נברא העולם', איז דאס נישט בלויז א 'וועג' פון טראכטן און דמיונען, נאר דאס איז דער אמת! די גאנצע וועלט איז באשאפן געווארן בלויז פאר דיר! דער רבונו של עולם האט נישט קיינעם אויף דער וועלט - אויסער דיר! איי, איך זעה דאך אזויפיל מענטשן אויף דער וועלט, ווי קען זיין אז יעדער איינער איז א 'בן יחיד'?! אין אונזער קאפ גייט עס טאקע נישט אריין, אבער ביים רבונו של עולם שטימט עס! עס איז נישט קיין סתירה! יא, יעדער איד איז איינער אליינס אויף דער וועלט! עס נישטא נאך איינער אויסער אים! יא, די גאנצע וועלט האט זיך געלוינט פארן אויבערשטן צו באשאפן בלויז פאר דיינע וועגן! און חז"ל זענען מחייב דעם מענטש, צו טראכטן און שפירן 'בשבילי נברא העולם', די גאנצע מציאות פון וועלט, איז נאר דא צוליב 'מיין' עבודת ה'!

יעדער איד איז א 'פרט' וועלכער איז 'כולל' דעם גאנצן 'כלל'

דער ענין פון 'בשבילי נברא העולם' איז געבויעט אויפן יסוד, אז יעדער מענטש איז אן 'עולם קטן'. דאס הייסט, א אידישע נשמה איז אזא סארט מציאות וועלכע איז 'כולל' אין זיך די גאנצע כלליות'דיגע בריאה - בדרך 'פרט', דאס הייסט, דער 'כלל' ווערט אויסגעמאלן לויט זיינע פרטיות'דיגע כלים. ווי מען קען זען א דוגמא דערצו אין תורה, אז איין מענטש וועט דורכלערנען 'כל התורה כולה' מיט זיין געוויסן שניט און 'דרך הלימוד', און דער צווייטער וועט אויך דורכלערנען די זעלבע 'כל התורה כולה' - אבער אויף זיין שניט - וועלכע איז אינגאנצן אנדערש ווי דעם ערשטן'ס. דאס ווייזט אונז, ווי יעדע נשמה האט

זיך זיין אייגנארטיגן צוגאנג צו דער גאנצער כלליות הבראיה! און ווען א מענטש פארשטייט דאס, ווערט ביי אים א טיפע הנחה: "איך האב נישט קיין ברודער, קיין חבר און קיין שכן! איך האב נישט מיט וועמען זיך צו פארמעסטן! יעדער מען מצליח זיין אין גרויסן, ווייל איך בין איינער אליינס אין דער וועלט! איך בין דער איינציגסטער וועלכער מאכט א נחת רוח פארן רבונו של עולם! איך בין א 'בן יחיד' אין דער שטוב, און איך האב נישט אויף קיינעם קיין קנאה!"

קנאה איז בלויז ווען ביידע האבן עפעס א 'צד השוה'

נאך א נקודה למחשבה: חז"ל זאגן (ע"ז נה.), "כלום מתקנא אלא חכם בחכם וגבור בגבור ועשיר בעשיר". דאס הייסט, אז אפילו צווישן צוויי מענטשן - טאמער יעדער איז זיך א 'יחיד' אין זיין ענין - וועט נישט הערשן קיין קנאה צווישן זיי; ווי למשל, טאמער עס איז פארהאן איין איינציגסטער ראש ישיבה אינעם גאנצן לאנד און איין איינציגסטער שוחט אינעם לאנד - וועט קיינער פון זיי נישט מקנא זיין דעם צווייטן, כאטש יענער איז אויסטערליש אין זיין ענין, דער ראש ישיבה האט א בעסערן 'כח הדיבור' ווי דעם שוחט, און דער שוחט האט בעסערע הענט ווי דעם ראש ישיבה - אבער וויבאלד זיי זענען נישט אין דער זעלבער 'וועלט', איז נישט שייך קיין קנאה! דער ראש ישיבה שפירט: "איך מיינ 'וועלט' בין איך א 'יחיד'! אינעם ענין פון זיין א 'ראש ישיבה', מעסט איך זיך נישט מיט קיינעם, ווייל עס איז נישטא קיינער אין דער פאך!". און דאס זעלביגע שפירט דער שוחט אויף זיין פאך.

א איד איז איינער אליינס אין זיין ביזנעס...

יעדער איד דארף אנקוקן זיין גאנצן ענין אין וואס ער איז עוסק, ווי א 'יחיד מומחה'! עס איז נישטא נאך איינער אין דער פאך! און דאס איז נישט קיין 'מעטאד', נאר דאס איז דער אמת; ווי חז"ל זאגן בפירוש (סנהדרין לז): "כל המקיים נפש אחת מישראל מעלה עליו הכתוב כאילו קיים עולם מלא" - יעדער איד איז אן 'עולם מלא', א גאנצע וועלט פאר זיך! דאס הייסט, יעדער מענטש האט דא אן אנדערן פאך און אן אנדערן תפקיד. דעריבער האט נישט קיין

נקודות:

די מדה פון קנאה איז שייך בלויז ביי 'צוויי' מענטשן, ווייל ווען עס איז דא בלויז איין מענטש - איז נישט שייך קיין קנאה, ווייל וועמען זאל ער מקנא זיין?! א 'בן יחיד' אין שטוב - וועט נישט ליידן אויף קיין קנאה אין שטוב. דער אמת איז, אז א איד דארף אנקוקן זיין גאנצע מציאות ווי א 'בן יחיד' פארן רבונו של עולם

א גשמיות' דיגן
משל: די הענט
איז מקנא די
פיס, און ער
קומט מיט
טענות צום
מענטש: "היתכן,
אז פאר די
פיס טוסטו אָן
זאקן, און מיר
נישט!". יעדער
פארשטייט
וואספארא
געלעכטער דאס
איז: פאר די פוס
איז דאס א גוטע
זאך, אבער פאר
די הענט איז
דאס נישט גוט!
ער וועט נישט
קענען אויפטון
זיין אויפגאבע
- טאמער ער
וועט אנטון
זאקן... פונקט
אזוי, איז דער
חילוק צווישן
איין מענטש ביזן
צווייטן, יעדער
האט זיך זיין
שורש, זיין מקום,
זיין מהות און זיין
אויפגאבע, און
פאר יעדן איינעם
גיבט דער רבונג
של עולם דאס
בעסטע וואס איז
שייך פאר אים

פשוט צו מקנא זיין יענעמ'ס הצלחה, ווייל יענער איז
בכלל נישט אין דיין וועלט! די הצלחה אין יענעמ'ס
וועלט - איז בכלל נישט קיין הצלחה אין דיין וועלט!
איז יעדע וועלט און אין יעדן פאך איז פארהאן אנדערע
סארט הצלחות!

**ער איז נאר מקנא ווייל ער האלט, אז ער איז
גארנישט ווערד**

א טרעפל טיפער: דער יסוד פון 'קנאה' מיינט:
ער וויל זיין ווי יענעם! און פארוואס וויל ער זיין
ווערד! יענער שטעלט אים אין שאטן, און ער קוקט
זיך אָן איבריג אויף דער וועלט! קומט אויס, אז
דער שורש פונעם פראבלעם - פארוואס א מענטש
איז מקנא - הייבט זיך אָן ביי דעם מענטש אליינס! עס
פעלט אים 'גאות דקדושה'! ער האט נישט די ריכטיגע
הכרה מיט א מענטש 'ערך עצמו', צו פארשטיין און אפמאצן
וואס עס מיינט א נשמה - א 'חלק אלקי ממעלה', און
ווי טייער ער איז! ער גלייבט נישט באמונה שלימה

אז 'בשבילי נברא העולם' - דער רבונג של עולם
האט באשאפן די וועלט בלויז פאר אים, און דער
רבונג של עולם האט נישט נאך איינעם אויף דער
וועלט אויסער אים! ער האט נישט די ריכטיגע
הכרה צו פארשטיין אז ער האט זיך זיין 'וועלט',
זיין תפקיד 'אויף דער וועלט' און זיינע ש"י עולמות
'אויף יענער וועלט'!

**איך וויל זיין 'איך', און נישט קיין קאפייע פון
יענעם!**

א מענטש וואס ליידט אויף קנאה, דארף זיך
נעמען ארבעטן אויף 'גאות דקדושה'. ער דארף
אנהייבן חזר'ן דעם 'בשבילי נברא העולם' און דעם
'כאילו קיים עולם מלא', ביז ער וועט אנקומען צו
א דרגא וואס ער וועט ווערן אביסל שטאלץ ביי
זיך! עס וועט זיין 'גיבנה לבו בדרכי ה'" מיט א
'גאות דקדושה'. און דאס וועט אים אויסהיילן פון
דער קנאה, ווייל ער וועט זאגן צו זיך: "איך דארף

ב.

**טוב ה' לכל: דער רבונג"ע גיבט דיר
דאס בעסטע וואס איז נאר מעגליך פאר דיר**

נסתרים דרכי ה' - גלגולים און תיקונים

מיר האבן נישט קיין השגה אין די ענינים פון דער
הנהגה העליונה, אבער אין ספרים זעט מען, אז דאס
האט זייער אסאך צוטון מיטן 'עבר' און מיטן 'עתיד'.
דאס הייסט, עס ווענדט זיך אין די 'שרשים' פונעם
מענטש - פון וועלכן עולם זיינע 'חלקי נשמה' קומען,
און פון וועלכן חלק איינעם קומה פון אדם הראשון
זיינע 'חלקי הגוף' קומען - איינער איז געווען איינעם
'יד' פון אדם הראשון, א צווייטער איז געווען איינעם
'ראש', און א דריטער איינעם 'עקב' און אזוי ווייטער.
דערנאך ווענדט זיך עס אודאי אין די אלע גלגולים
וואס ער איז דורכגעגאנגען, אלעס וואס ער האט
שוין אויפגעטון און אפגעטון - לטב ולמוטב, און
דערנאך ווענדט זיך עס אויך אין זיין 'עתיד' - פון
אים און פון זיינע דורות - ביז ביאת המשיח, וויאזוי
זאכן דארפן נשתלשל ווערן אין דער סדר הבריאה.
וואס די אלע זאכן זענען "עמוק עמוק מי ימצאנו",
און דאס איז נאכנישט אלעס, עס איז דא דערין נאך
אסאך מער באהאלטענע סודות, וואס קיין שום נברא
האט נישט קיין השגה.

דער געלעכטער פון מקנא זיין יענעם

טאמער וואלט א מענטש געקענט זיין וואס עס האט
זיך געטון מיט אים, וואס עס טוט זיך זען מיט אים,
און וואס עס וועט זיך נאך אפן מיט אים - וואלט
ער זיך פשוט צולאכט פון דער גרויסער טפשות, אז
ער איז יענעם מקנא... ער וואלט געזען קלאר אז ער
איז איינעם בעסטן מצב וואס ער קען נאר זיין, און
יענעמ'ס הצלחה איז בכלל נישט גוט פאר אים. מען
קען געבן א גשמיות'דיגן משל דערצו: די הענט איז
מקנא די פיס, און ער קומט מיט טענות צום מענטש:
"היתכן, אז פאר די פיס טוסטו אָן זאקן, און מיר
נישט!". יעדער פארשטייט וואספארא געלעכטער
דאס איז: פאר די פוס איז דאס א גוטע זאך, אבער
פאר די הענט איז דאס נישט גוט! ער וועט נישט
קענען אויפטון זיין אויפגאבע - טאמער ער וועט
אנטון זאקן... פונקט אזוי, איז דער חילוק צווישן איין
מענטש ביזן צווייטן, יעדער האט זיך זיין שורש, זיין
מקום, זיין מהות און זיין אויפגאבע, און פאר יעדן
איינעם גיבט דער רבונג של עולם דאס בעסטע וואס
איז שייך פאר אים. און דאס וואס דער מענטש איז
יענעם מקנא, איז נישט מער ווי א נארשיקייט און א
סכלות, וואס ער גלייבט נישט, אז די דרכי ה' זענען
אסאך העכער און טיפער פון זיין קליינעם שכל.

איוב האט אויך געמיינט אז ער פארשטייט

אין נ"ך איז דא א גאנצן 'ספר איוב', וואו עס ווערט
דערציילט א פרשה פון 'סורים' און 'תרעומת'. איוב
איז געווען א 'צדיק תם וישר', און ער האט געליטן
שרעקליכע יסורים, ער האט פארלוירן אלע זיינע

נישט זיין ווי יענעם, און יענער דארף נישט זיין ווי
מיר! איך בין א 'חלק אלקי ממעלה', און יענער איז
א 'חלק אלקי ממעלה'! אויב 'בשבילי נברא העולם',
טא פארוואס דארף איך זיין ווי יענעם? איך בין
גענוג חשוב און טייער אזויווי איך בין! אויב בין
איך אן 'עולם מלא', איז דאך פשוט אז דער רבונג
של עולם האט מיר געגעבן עפעס א זאך וואס ער
האט נישט געגעבן פאר קיינעם אויף דער וועלט!
דורכאויס די גאנצע זעקס טויזנט יאר פון בריאת
העולם, איז נישט געווען אן וועט נישט זיין קיינער
'בדומה לי! נו, זאל איך זיין אזוי נאריש און וועלן
זיין ווי יענעם?! ניין! איך וויל נישט זיין סתם א
נאכגעמאכטע קאפייע, פונקט ווי יענעם! איך וויל
נישט זיין סתם א 'נומער', יענער איז נומער איינס
און איך נומער צוויי, ניין! איך וויל בלייבן אן איין
אינציגער נברא, מיט דער ספעציעלע נקודה מיט
וואס איך צייכן זיך אויס, אין מיין אייגענע וועלט,
מיט מיינע אייגענע הצלחות!".

קינדער, זיין גאנצן פארמעגן, ער איז געווארן קרעצט
און פול מיט שחוק. און איוב האט זיך אפגעווערט
און זיך מתרעם געווען אויף דער הנהגה פונעם
רבונג של עולם, פארוואס דער אויבערשטער האט
פונקט אים - דעם איש תם וישר און צדיק - געגעבן
אזויפיל יסורים, און פאר אנדערע וועלכע זענען
אסאך ווייניגער ווי אים, האט גיט אויבערשטער
געגעבן אלע הצלחות?! פאר יעדן גיט גוט, און בלויז
ער ווייקט זיך אין ווייטאג?

**איפה היית ביסדי ארץ - דו ווייסט בכלל ווער
דו ביסט?!**

איינע פון די זאכן וואס דער רבונג של עולם האט
אים געענטפערט, שטייט א פסוק (איוב לה, ד): "איפה
היית ב'יבסד' אָרץ" - וואו ביזטו געווען בשעת ווען איך
האב באשאפן די וועלט, אז דו קענסט שוין פרעגן
קשיות! "חז"ל (שמו"ר מ, א) דרש'ענען דעם ווארט
'איפה', פונעם לשון 'קשיות' 'איפה': "אמר לו הקדוש
ברוך הוא, איוב אמור לי האיפה שלך באיזה מקום
היתה תלויה בראשו או במצחו או באיזה אבר שלך,
אם יודע אתה באיזה מקום היתה איתך אתה מתוחכ
עמי" - דער אויבערשטער האט געזאגט צו איוב,
דו פרעגסט קשיות אויף מיין הנהגה? איך וויל דיר
פרעגן איין שאלה, דו ווייסט בכלל ווער דו ביסט?
דו ווייסט נאר אז דו ביסט א 'תם וישר', אבער עס
האט זיך נישט דא אנגעהויבן, עס איז פארהאן א
לאנגע היסטאריע אונטער דעם! דו האסט בכלל
אן אהנונג פון וועלכן אבר איינעם קומה פון אדם
הראשון דו שטאמסט? נו, אויב דו ווייסט נישט פון
וואו דו קומסט, איז ווי קענסטו פרעגן קשיות?!
דו ווייסט דאך נישט וועלכן חלק דו האסט געהאט
איינעם חטא פון אדם הראשון! דו קענסט דאך נישט
דיין גאנצע היסטאריע! דו ווייסט דאך נישט וואס דו
ביסט דורכגעגאנגען אין דעם גלגול און אין יענעם גלגול!
איז פארוואס פרעגסטו קשיות?!

דו ווייסט בכלל וואו דו צילסט?!

פונקט ווי דער רבונג של עולם האט געפרעגט
פון איוב אויפן 'עבר', קען מען אויך פרעגן פון א
מענטש אויפן 'עתיד': "דו ווייסט דען אין וועלכן
פלאץ איך גן עדן דו וועסט זיצן? דו ווייסט דען צו
וועלכן עולם דו דארפט אנקומען - לויט דיין שורש
נשמה? ווי די גמרא (ב"ב י) פארציילט, אז רבי יוסף
איז ארויפגעקומען אויף יענער וועלט, האט ער
געזאגט: "לעיונים למעלה ותחתונים למטה" - די
מענטשן וועלכע זענען גרויס און מוכבדי'ג אויך
דער וועלט, זענען דארטן קליין און מבוז'דיג, און
די וועלכע זענען דא קליין, זענען דארטן גרויס. נו,
פארוואס ביסטו מקנא אז יענער איז מצליח אויך
דער וועלט? דער מצב אויף דער וועלט איז דאך

דער בחור איז נישט קיין 'מו' צלח'?! נאך ווי ער איז א מוצלח! ווארט נאר צו א פאר יאר, וועסטו זען וואספארא 'הצ' לחה' עס ליגט דא אין דעם פאקט וואס ער איז נישט אזוי אויפגעכאפט צווישן זיינע חברים! דו ווע' די גאנצע וועלט וועט אפגעבן כבוד פאר דעם 'אויסגערופענ' עם מחנך' ווע' לכער טוט אויף גדולות ונצורות. דער אויבערש' טער וועט אים נאך ווייזן אויף דער וועלט, אז דאס וואס קוקט אויס ביי יענעם פארקערט פון הצלחה, איז ביי אים דער שליסל צו הצלחה! ווייל יעדער מענטש איז אויף א וועג פון 'להיטיבך באחריתך'

מצליח, ער איז פון די אומגעלונגענע בחורים! ער לערנט גראדע גאנץ פיין, אבער ער איז נישט אזוי בא'חנט' און בא'טעמט', און דעריבער איז ער נישט אזוי אויפגעכאפט צווישן די חברים, וכדומה. עס גייט דורך א פאר יאר, דער בחור האט תחנה און ער לייגט זיך אריין אין חינוך, און אויפאמאל שיינט אים אויף די הצלחה אויף א געוואלדיגן פארנעם! ער איז גאר שטארק מצליח אין דער פעלד פון חינוך, ער האט א שטארקע השפעה אויף חבורים, און מען זעט גאר גוטע פירות ביי זיינע תלמידים. פון וואו קומט צו אים אזא חוש? פון דער 'נישט הצלחה' אלס בחור! **טאקע ווייל ער איז געווען דער שוואכער בחור, דערפאר פארשטייט ער אזוי גוט צום נפש פונעם שוואכן בחור, און דערפאר האט ער אזא מורא'דיגן כח מחזק צו זיין און אויפצוהייבן די אלע שוואכע בחורים:** ער קען זענען אפילו א בחור וועלכער איז שוין נעבעך האלב וועגס קאליע, און אים צוריקשעלעפן צום ריכטיגן וועג און שטעלן אויף די רעלסן! און נישט בלויז ביי שוואכע טוט ער אויף, נאר אויך אויף די גוטע בחורים האט ער א געוואלדיגע השפעה! ווייל א מענטש וועלכער פארשטייט צום נפש פון א בחור - האט מורא'דיגע כוחות צו אריינגעבן אין זיי דעם ריכטיגן חינוך. און דאס איז א געוואלדיגע זכיה 'שאין כמוהו', אז ער קען זיין פון די 'מצדיקי את הרבים ככוכבים' און א 'מוציא יקר מזולל'. ער איז ממש מתקן אידישע נשמות כפשוטו! מיט די 'יארן קען ער ממש אנווייזן מיטן פינגער אויף אזויפיל נשמות וועלכע וואלטן אנגעקומען צום ערנסטן 'ליע, זיי וואלטן געווען אין שאול תחתית, און צוליב זיין השפעה זענען זיי געווארן ערליכע אידן און האבן אויפגעשטעלט אידישע שטובער און ערצויגן ליכטיגע אידישע דורות! דער זכות וואס ליגט אין דעם, איז דאך 'אין לשערה'!

נאכן זען דעם גאנצן בילד שטעלט זיך ארויס, אז מען האט נישט וואס מקנא צו זיין לאמיר כאפן א בליק - מיט די ברילן פון יעצט - אויף צוריק צו זיינע בחור'ישע יארן: דער בחור איז נישט קיין 'מוצלח'! נאך ווי ער איז א מוצלח! ווארט נאר צו א פאר יאר, וועסטו זען וואספארא 'הצלחה' עס ליגט דא אין דעם פאקט וואס ער איז נישט אזוי אויפגעכאפט צווישן זיינע חברים! דו וועסט נאך זען ווי די גאנצע וועלט וועט אים אפגעבן כבוד פארן אויפטון אזויפיל מיטן יוגן דור! **זיינע חברים וועלן נאך אמאל עפענען ריזיגע אויגן, ווען זיי וועלן ליינען די פלאקאטן איבער דעם 'אויסגערופענעם מחנך' וועלכער טוט אויף גדולות ונצורות - און דאס איז גאר יענער 'נעבעך' פון זייער כחה...** קומט אויס, אז דער אויבערשטער האט אים געוויזן אויף דער וועלט, אז דאס וואס קוקט אויס ביי יענעם פארקערט פון הצלחה, איז ביי אים דער שליסל צו הצלחה! ווייל יעדער מענטש איז אויף א וועג פון 'להיטיבך באחריתך'.

התורה און התמדת התורה. בקיצור: עס גייט אים גוט ברוחניות! עס איז מורא'דיג און געוואלדיג! און דער צווייטער בחור איז פארקערט, ער מוטשעט זיך צו פארשטיין, און ער מוטשעט זיך פון קונה זיין בלעטער, ער קען נישט איינזיגן צו לאנג און מוטשעט זיך גאר שטארק צו חזר'ן. און דער צווייטער בחור איז מקנא דעם ערשטן בחור.

דיין שכר פארן זיך פלאגן אין לערנען איז פילפאכיג מער ווי יענעמ'ס הצלחה!

זאגט מען פאר דעם בחור: "אמת אז יעדער בחור מוז טון אלעס וואס ער קען נאר, צו מצליח זיין אין לערנען, ווייל דאס איז דער רצון ה'. אבער עס מיינט נאכנישט אז 'זיך מוטשען אין לערנען' איז ווייניגער הצלחה - ווי 'גוט פארשטיין און אויפכאפן', ווייל דאס 'זיך מוטשען אין לערנען' - איז א מורא'דיגע הצלחה! **טויזנט 'אויסצייכענענען אין לערנען' אויף דער וועלט - קענען זיך נישט פארמעסטן מיטן 'עולם הבא' וואס איז אנגעגרייט פאר דער וועלכער מוטשעט זיך אין לערנען! דער געלונגענער בחור קומט נישט צו צום קנעכל פון אזא איינעם, וועלכער פארשטייט נישט און מוטשעט זיך אין לערנען!** אריי, מען זעט עס נישט אויף דער וועלט? וועט עס נתגלה ווערן לעתיד! און אט דאס איז זיין עכטע הצלחה!

מיט דער צייט קומט עס ארויס אפילו אויף דער וועלט

כאטש וואס דער גאנצער התבוננות פון 'להיטיבך באחריתך', איז געבויעט בלויז אויף אמונה - קען מען עס אסאך מאל אויך זען בחוש אויף דער וועלט. און דאס איז א ספעציעלע סייעתא דשמיא וואס דער רבנו של עולם ווייזט אמאל יארן שפעטער - פאר די וועלכע האבן געהאט שכל צו האבן א 'טובת עין' צו א צווייטן און נישט מקנא זיין יענעם - אז זיי האבן טאקע נישט געדארפט יענעם מקנא זיין! דאס איז א בחינה פון 'הבא לטהר מסייעין אותנו', וויבאלד ער האט זיך מוחל געווען און בוחר געווען נישט מקנא צו זיין יענעם - וואוסנדיג אז דער רבנו של עולם גיבט פאר יעדן איינעם זיין בעסטן חלק און מען דארף גארנישט מקנא זיין, דערפאר געשעהט מיט דער צייט, אז ער קומט אן צו א געוויסע הצלחה אפילו אויף דער וועלט (וואס דאס איז בלויז א 'מעין' פון זייער הצלחה אויף יענער וועלט), און דעמאלט זעט ער איין אז 'איך האב אים טאקע נישט געדארפט מקנא זיין!' מען זעט דאס ביי זייער אסאך פעלער, מען דארף נאר האבן צייט און אויסווארטן געדולדיג - זעט מען דאס צום סוף.

דער 'נעבעך' פון ישיבה, איז היינט דער גרעסטער מומחה אין חינוך...

מען וועט אויסשמועסן איין דוגמא, וואו עס איז זייער מצוי צו זען בחוש דעם ענין פון 'וסוף הכבוד לבוא': אלע אסאך בחור'ישע אמאל א בחור, וואס דורכאויס ער איז זיינע בחור'ישע יארן איז ער נישט

בכלל נישט קיין 'קובע' אויף אפצוואשן צי מען איז מצליח, און פארקערט, עס איז זייער מעגליך אז עס איז א 'קובע' אויף פארקערט... פארוואס זאלסטו נישט גלייבן, אז דער אויבערשטער פירט דיר אויפן בעסטן און שענסטן? **פון וואנעט ווייסט וועלכן וועג מען דארף נעמען אנצוקומען צו דיין הצלחה? אפשר איז דעם לגולל איז דיין הצלחה צו זיין א שלימל, און דורכדעם וועט דיר זיין גוט אויף אייביג איינעם 'עולם התיקון' און 'בימות המשיח'?** נו, וואס האסטו מקנא צו זיין?! דו ביזט איין וועלט און יענער איז אן אנדערע וועלט! דיין הצלחה איז אזוי און יענעמ'ס הצלחה איז אזוי! עס הייבט זיך אפילו נישט אָן קיין מקום מקנא צו זיין!.

ער קען דורכגיין א שווער לעבן אָן קיין קנאה אויף קיינעם

אויסער א מענטש איז שטארק אין אמונה, און ער ווייסט קלאר אז 'צדיק ה' בכל דרכיו', און 'כל מה דעבדי רחמנא לטב עבדי', דער רבנו של עולם טראגט מיר צום גרעסטן גוטס וואס איז נאר שייך פאר מיין שורש נשמה - קען ער דורכגיין דאס גאנצע לעבן און נישט זען קיין שום הצלחה, און דאך וועט עס אים נישט שטערן! ער וועט קיינעם נישט מקנא זיין! פארקערט, ער וועט יענעם פארגינען מיטן גאנצן הארץ! ער וועט זאגן און שפירן: 'ברוך השם, אז יענער איז מצליח! אזוי דארף זיין! יעדער דארף מצליח זיין, און יעדער איינער - אריינגערעכנט מיר - איז טאקע מצליח! איי, יענער לעבט א געשמאק און לייכט לעבן, און איך מוטשע זיך?! דאס מיינט נישט אז איך בין נישט מצליח, ניין, איך בין יא מצליח! דאס איז מיין הצלחה! מיין לעבן האט זיך נישט אנגעפאנגען נעכטן און ענדיגט זיך נישט מארגן, איך שלעם אונטער מיר א לאנגע געשיכטע, און עס ווארט מיר נאך אפ א לאנגע פארזעצונג, און יעצט בין איך ערענץ איינמיטן וועג, און די מעשה וועט זיך זיכער ענדיגן גאר גאר גוט! ווייל דער רבנו של עולם פירט מיר אויף א וועג ווען 'להיטיבך באחריתך' - מיטן גרעסטן 'טוב' וואס איז נאר פארהאן! אודאי וועט א צדיק אנקומען צו גרעסערע זאכן, אבער מיר - לויט מיינע כלים וויפיל איך קען פארנעמען - וועט מען מיר געבן דאס מערסטע גוטס וואס איז נאר מעגליך!.

יענער בחור איז מער מצליח אין לערנען און דער צווייטער פלאצט פאר קנאה

דאס אלעס איז געזאגט געווארן אפילו אויף גשמיות'דיגע הצלחות, אבער ווען עס קומט צו רוחניות'דיגע הצלחות - דעהערט מען אסאך שטארקער אז מען דארף נישט מקנא זיין יענעם. ווייל דארטן מעסט זיך בכלל נישט דער שכר לויט הצלחות - נאר לויט יגיעה. למשל: עס איז פארהאן א בחור וועלכער איז אויסטערליש מצליח אין לערנען, ער פארשטייט גוט דעם שיעור עיון און ער פארט בלעטער גמרא ביי בקאות, ער חזר'ט אלעס, געדענקט אלעס איז קען אלעס, ער האט א געוואלדיגע חשקות

מעשיו מרובין מחכמתו

ביי יעדע מדה וואס מען וויל אויסארבעטן, איז פארהאן צוויי חלקים אין דער עבודה, דער ערשטער חלק איז דער חלק פון 'התבוננות', און דערנאך דארף מען ארבעטן פון אויפן צווייטן חלק פון 'למעשה'. ביי דער מדה פון קנאה - וואס מען איז דא עוסק - איז אויך אזוי, קודם דארף מען ארבעטן אויפן 'התבוננות' - גוט אריינצוטראכטן אין די אלע 'נקודות למחשבה' וואס מען האט ארומגערעדט, און דערנאך טון אויף 'למעשה'.

פינה מחשבות פון התבוננות

מען וועט איבער'חזר'ן אין קורצן די עניני מחשבה וואס א מענטש דארף גוט אריינטראכטן,

לא המדרש עיקר: דורכן טון 'פעולות' פון פארגינען - רייסט מען אויס די קנאה

עס ארויסהאט און גוט פארשטיין מיטן שכל: א. איך וועל גארנישט פארדינען פון קנאה. ב. איך וועל ביטער דערלייגן פון קנאה; ווי דער פסוק זאגט (משל י. ל): "רָבַק עֲצָמוֹת קִנְיָהּ" - קנאה שאדט מורא'דיג פארן מענטש בגשמיות און ברוחניות. ג. דורך קנאה וועל איך זיין א געמיינער און שלעכטער מענטש, וועלכער וויל אז יענער זאל זיין 'חרוב ונחרב'! אזא מדה מגונה האט נישט קיין פלאץ ביי מיר. ד. איך האב נישט קיין סיבה פארוואס יענעם מקנא צו זיין, ווייל יענער איז נישט קיין קאנקורענץ! יענער איז נישט אין מיין וועלט און טוט נישט מיין אויפגאבע. ה. איך דארף נישט יענעמ'ס הצלחה, ווייל דער רבנו של עולם טוט זיכער דאס בעסטע פאר מיר! און יענעמ'ס הצלחה איז זיכער נישט גוט פאר מיר.

אדם נפעל כפי פעולותיו

איינמאל א מענטש פארשטייט גוט מיטן שכל ווי שלעכט, ווי אפגעפרעגט און ווי נאריש די מדה פון קנאה איז - אפילו אויב עס האט נאכנישט גע'פועלט' אויף זיין הארץ, און ער האט נאכאלץ קנאה אויף יענעם - דארף ער זיך כאטש פירן אויף 'למעשה' מיט א הנהגה פון א מענטש וועלכער איז נישט מקנא! ווען אימער עס קומט אים נאר אונטער א געלעגנהייט צו קענען זאגן א גוט ווארט אויף דעם מענטש - וועמען ער איז מקנא - וועט ער אים אויסלויבן און אויסרימען! ווען יענער מאכט תחונה, וועט ער גיין צו דער תחונה, זיך ארויפציען א שמיכל און זיך מאכן כאילו ער פריידט זיך מיט מיט יענעם! און ער וועט פרובירן זיך טאקע מיטצופרייען מיט יענעם!

ווייל ער וויל אז די דאזיגע פעולות זאלן אים העלפן פטור ווערן פון דעם שרעקליכן 'קנאה פראבלעם' - וואס ער ווייסט אז עס טויגט נישט! עס טוט אים זייער וויי, פארוואס ער פארגיט נישט יענעם און פריידט זיך נישט מיט מיט יענעם! ס'מחה! ער איז איבערגעצייגט אז האט זיך אריינגעקאפט אין אים א מין 'שחחת הנפש', וואס דאס איז ממש א נחש, און ער קען דאס נישט אויסהאלטן! נאר וואס זאל ער טון?! ער איז נאר א מענטש! ער קען זיך נישט העלפן! עס איז זייער שווער אינגאנצן אויסצורייסן די קנאה פון הארץ! דערפאר ארבעט ער כאטש אויפדעם, אז ער האלט מלחמה מיט זיך אליינס! ער פירט זיך אויף ווי איינער וואס איז נישט מקנא, כדי די פעולות זאלן פועל זיין אויף זיין הארץ!

פון הימל וועט מען אים העלפן אנקומען צו 'טוב עין'

די גמרא זאגט (מכות י'): "בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו" - טאמער א מענטש וויל גיין אויף דער וועג פון איינעם וועלכער איז א 'טוב עין', ער וויל ווערן א 'פארגינער' וועלכער פריידט זיך מיט יענעם! הצלחה און איז נישט מקנא יענעם, און ער טוט פעולות דערצו - וועט אים דער אויבערשטער סוף כל סוף העלפן אנצוקומען דערצו! ער וועט אנהייבן זען דעם אור פון 'טוב עין', און ער וועט דאס טאקע קונה זיין בנפשו! ער וועט ווערן אן אמת'ער 'טוב עין'!

מען וועט נישט אים געבן אזא ליכטיגקייט, אז ער וועט שוין קיינעם נישט מקנא זיין

עס איז פארהאן נאך א הסבר וויאזוי די פעולות וועלן אים ברענגען צו אנצוקומען צו דער מדה. ווייל עס שטייט אין פסוק (משלי כב, ט): "טוב עין הוא יִבְרָךְ" - א מענטש וואס איז א 'טוב עין', באקומט א ברכה פון הימל, און אפילו אז ס'ארט מענטש, וואס ער איז נישט ממש קיין 'טוב עין', נאר ער פרובירט צו זיין א 'טוב עין' און פירט זיך אויף מיט דער 'נהגה' פון א 'טוב עין' - וועט אויך זוכה זיין צו דער ברכה. ווייל דער רבנו של עולם פארלאנגט נישט פון א מענטש, עפעס וואס ער קען נישט! און דער מענטש קען נישט טון מער פון דעם! עס אהרט אים זייער שטארק פארוואס ער איז נישט קיין טוב עין, און ער טוט וואס ער קען! אזא מענטש איז אויך אינעם גדר פון 'טוב עין' הוא יִבְרָךְ, און ער וועט באקומען א 'ברכה מן השמים', דהיינו, אז דער רבנו של עולם וועט אים באלייכטן די אויגן, און ער וועט זען אז יעדער האט זיך זיין זאך און זיין ענין, און עס איז טאקע נישטא פארוואס צו מקנא זיין יענעם! דער אויבערשטער וועט אים בענטשן מיט אזעלכע ליכטיגע 'אורות' אין א שבת, אז ער וועט טראכטן: "אויב איך האב מיר אזא ליכטיגן שבת - האב איך נישט וואס מקנא צו זיין קיינעם!". ער וועט זיך אויסלאכן פון אלע מיני הצלחות אין דער וועלט, און פארגינען יעדן איינעם מיט זיינע הצלחות. און דעמאלט וועט ער שוין זיין אן עכטער 'טוב עין', וועט ער זוכה זיין צו נאך א גרעסערן 'הוא יִבְרָךְ', ממילא וועט ער נאכמער פארגינען א צווייטן, און אזוי ווייטער. ביז ער וועט אינגאנצן עורק זיין די קנאה מן השורש.

• סיפר כ"ק מרן רבינו זי"ע: הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל זי"ע, נהג לנסוע הרבה בין הערים, ובאותה הזדמנות היה ג"כ מקבל 'קוויטלעך', וכידוע שדרכו בקודש היתה זיך אויסביטן געלט, ולבקש סכומי כסף עבור ישועות כמו שנהגו כמה צדיקים. והסדר היה אשר באמצע קבלת קהל היה מפסיק לזמן קצר, ואחר כך היה חוזר לקבל עוד 'קוויטלעך', וחוזר חלילה כמה פעמים, שלא היה מקבל את כולם ברציפות, אלא עם הפסקות באמצע. והיו החסידים אומרים כי יש לו עבודות גדולות באותן הפסקות, ואז הוא מייחד יחודים נעלים כדי לפעול ישועות.

פעם אחת כאשר הגיע המגיד מטשערנאביל לאחד הערים, ישבו החסידים ודיברו אודות דרכו בקודש בסדר קבלת ה'קוויטלעך'. בעת שיחת החסידים נכח שם 'מתנגד' אחד, והתחיל להתווכח עמהם בדברי לעג, וטען כי אלו הם סתם דמיונות, וכך זלול בגודל קדושתו של המגיד דביבורים שונים. ולא נחה דעתו של אותו 'מתנגד' עד שהחליט לעשות מעשה, והלך אל החדר שבו עתיד היה המגיד לקבל את הקהל, והתחבא שם במקום סתר כדי לראות מה הם מעשיו באותה שעה. כעבור זמן מה הגיע המגיד והתיישב במקומו, והקהל התחילו להיכנס עם קוויטלעך ובקשות. אחר זמן מה הורה המגיד להפסיק את הקבלת קהל, ואותו מתנגד ממקום מחבואו עקב אחר כל הנעשה, ואכן ראה איך המגיד מסדר את הקוויטלעך וכך גם את כל המעות, וגם פנה אל הגבאי ושח איתו על אודות הכסף אם היה הצלחה וכדומה, וזה ה'מתנגד' כבר היה בטוח בניצחונו על החסידים. אכן לא היה יכול לצאת ממקום מחבואו, והוכרח להישאר שם במשך כל זמן קבלת הקהל, עד שיצא האיש האחרון מן החדר, ופתאום התחיל ה'מתנגד' לשמוע קולות של אנשים הבאים המזכירים את עצמם לפני המגיד ומעתירים שיעשה להם טובה לתיקון נשמתם. מיד אחז אותו פחד גדול, כי הבין שאין אלו אנשים חיים, אלא המגיד מתעסק עכשיו עם נשמות הבאות מן העולם העליון לבקש אצלו שיעזרם. ובין המזכירים את עצמם לישועה שמע כמה קולות שהכירם בעצמו, שהיו אנשים בני עירו שנפטרו בשנים האחרונות, ושמע איך הם מתחננים אצל המגיד שיעשה עבור תיקונם. והנה בין כל ההזכרות שמע איך נשמה אחת מבקשת אצל המגיד שיעסק בטובתה בעולם העליון, אבל המגיד טען אליה שבחיינו לא קיבל טובת הנאה ממנו מימיו, ולכן אינו ביכולתו לעשות לה טובה. התחננה הנשמה והפצירה מאד, והמגיד בשלו כי אין זה ברשותו לעשות עבורו. עד שמרוב תחנוני הנשמה ריחם הגיה מר על הנשמה ואמר לה, כי הנה איש פלוני היה מרבה להנותו בצדקות לרוב וכמה מיני סיוע, ויוכל ללכת לבקש ממנו שיתן לה זכות הנאה אחת, ועל ידי זה יוכל להתעסק בטובתה. טענה הנשמה מה תעשה אם הלה לא ירצה, אמר לה המגיד שתאמר כי הוא שלחה. חזרה הנשמה וטענה כי לא יאמין לה, ענה המגיד כי ישלח עמה עד שיעיד שהוא שלחה אליו. מיד קם המגיד ממקומו וניגש למקום מסתורו של אותו ה'מתנגד', ואמר לו ילך

עם נשמה זו לבית החיים לקבר פלוני - וציין את שמו של הנפטר ומקום קבורתו - ואמר לו כי המגיד מטשערנאביל שלחך לבקש שימסור אחת מזכויותיו למען אותה הנשמה. התחיל ה'מתנגד' לרעד מרוב פחד של שליחות זו, נטל המגיד את מטהו ומסרה בידו, ואמר לו 'לך עם המטה שלי ואין לך ממה לפחד'.

• מעשה באחד מחסידי המגיד מטשערנאביל שהיה על ערש דווי, וזכה בחייו לעשות כמה טובות עבור רבו הק', והגיע רבו המגיד לבקר, ביקש ממנו החסיד שהרבי יעזור לו בעולם העליון. אמר לו המגיד שילך אצל אביו הרה"ק המאור עינים' ויאמר לו כי הוא שלחה, ועל ידי זה יעזור לו וישתדל עבור טובתו. שאל החסיד מה יעשה שיאמינו לו שם בעולם העליון, כתב לו המגיד פיתקא בכתב ידו, ובו כתב שהוא שלחו לאביו שיעשה עבורו טובה. אחר זמן לא רב נפטר אותו חסיד, וכפי בקשתו קברוהו יחד עם אותה פיתקא. אחר זמן מה רצה המגיד לדעת מה נעשה בדינו של אותו חסיד, ואכן מכה ייחודי ועבודותיו בא אליו אותו חסיד בחלום, ושאל אותו המגיד מה עלתה לו. ענה החסיד כי כאשר עלה לעולם העליון שאל את המלאכים היכן יכול הוא למצוא את המאור עינים, והיכן שרק הלך ואת מי שרק שאל ענו לו כולם כי אין זה שייך כלל, כי אין יכולים להגיע אליו כלל מרוב רוממות מקומו בעולמות העליונים. וכך הוסיף ושאל עוד ועוד מלאכים ושרפים עליונים, וכולם ענו לו פה אחד שאין זה שייך במציאות. עד שפגש מלאך אחד והוא יעץ לו עצה טובה, ואמר לו כי בעוד זמן מה ישוררו מחנה אחד של מלאכים שירה מיוחדת, אשר בעת שירה זו הם עוברים ופורחים בכל העולמות, ובשירה זו יהיה גם ה'מאור עינים' פורח עמהם, ואז יוכל לגשת אליו. ואכן המתין עד שהגיע הזמן של אותה השירה, וכדברי המלאך כן היה, שראה את המאור עינים פורח יחד עם המלאכים מעולם לעולם. מיד ניגש אליו ומסר לו את הפיתקא, ואמר לו כי בנו שלח אליו פיתקא זו. שאל ה'מאור עינים': 'איזה בן יש לי?' ענה לו החסיד כי בוודאי יש לו בן ושמו רבי מרדכי, והוא צדיק גדול ומפורסם והוא המגיד בטשערנאביל, הגיב ה'מאור עינים' ואמר: 'אה, דארט אין עולם השפל...' (אה, שם בעולם השפל) - כמו מי שמדבר מאיזו קרן ארץ נידחת בקצוי תבל, ואכן למעשה קיבל את הפיתקא, ועשה לו את הטובה בעולם העליון.

פעם שוחח הרה"ק מראזוואדוב זי"ע עם הרה"ק מצאנז זי"ע אודות סיפור זה, ושאל אותו מה ביאור הדבר שהמאור עינים עשה טובה ליהודי מפני בקשת בנו, וכי יש בעולם העליון יחס של אב ובנו, שהאב עושה טובה מחמת בקשת בנו? בשאלת בעולם הזה 'אזוויי א קוה האט ליב איך קעבלבל, האט א טאטע ליב זיין זוהן' (כמו שהפרה אוהב את העגל, כך האב אוהב את בנו), אבל בעולם העליון? ענה הרה"ק מצאנז ואמר: 'וויסן זאלסטו אז אין עולם הנשמות, אין יענע וועלט, איז נאכנישט דער עולם התיקון, ס'איז נאך דא א זוהן, ס'איז דא א טאטע, מ'קען בעטן' (ידוע

תדע כי בעולם הנשמות, בעולם העליון, אינו עדיין עולם התיקון, ויש עדיין בן יש אש, ואפשר לבקש). ואז התלהט הרה"ק מצאנז באש קודש והכה ברגליו בהתלהבות: 'אבער לעת התיקון, ווען משיח וועט קומען און ס'וועט זיין דער תיקון השלם, וועט נישט זיין, נישט קיין טאטע! נישט קיין זוהן! נאר יעדע נשמה וועט צוריק גיין צו זיין שורש' (אבל לעת התיקון, כאשר משיח יבא ויהיה התיקון השלם, לא יהיה, לא אב! ולא בן! אלא כל נשמה תחזור לשורשה).

[ובאמת בדקים אלו מפורשים בדברי האריה"ק (שער הגלגלים הקדמה י), שכותב ממש כלשון זה שעד תחיית המתים או העולם הבא אינו עדיין תכלית התיקון, ולכן יש קשר בין אב לבנו, אבל לעת התיקון השלם תחזור כל נשמה לשורשה, וכבר לא יהיה קשר של אב ובן. אכן האריה"ק מוסיף שם, כי הקשר של רב ותלמיד הוא 'חבור יותר נמרץ', כי הרב הוא משורש הנפש של תלמידו, ולכן קשר זה יתיקם לעד גם בעת התיקון].